

УДК 338.516.2

Горлачук О.А.,
викладач кафедри економіки, організації і
планування в агропромисловому комплексі,
Тернопільський національний економічний університет

ЦІНОВІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В РЕГІОНІ

Постановка проблеми. Ефективність функціонування учасників АПК безпосередньо залежить від стану та рівня розвитку економічних відносин, в тому числі цінних, які формують економічний базис агропромислового виробництва. Цінові відносини можуть розвиватися у відносинах норми, що стимулюють діяльність агропідприємств або ж у відносинах економічних патологій. За всіма характерними ознаками (нееквівалентний обмін на ринках засобів виробництва, праці) вітчизняний агросектор функціонує саме у форматі такого типу відносин. Прояв останніх деформує економічне середовище функціонування та виробничу структуру агропідприємств, породжує хронічну «збитковість» значної їх кількості. Це в свою чергу, порушує природний економічний ритм відтворення сільськогосподарського виробництва, основне призначення якого – задоволення потреб населення у високоякісній продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми цінних взаємовідносин присвячені праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених: П. Саблука [4], Б. Пасхавера [3], О. Шпичака [9], О. Шпикуляка [8], В. Валентинова [2], І. Ушачова [6], О. Родіонової [1]. Проте багатоаспектність питання цінних відносин потребує свого подальшого дослідження з огляду на відсутність єдиного системного підходу у їх приведенні до відносин норми.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження взаємообумовленості стану та розвитку цінних відносин й ефективності сільськогосподарського виробництва на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема цінних взаємовідносин між містом та селом існувала давно, однак вона знаходилася в межах прийнятних пропорцій товарно-грошових відносин. Період їх загострення в нашій країні та за кордоном (США) припадає на 20-30-ті роки минулого століття. Друга фаза загострення та розвитку у вітчизняному АПК, який вже сформувався як «багатогалузеве формування» та «біоекономічна система» [7, с. 39], фіксується 50-ми роками ХХ ст. Це зумовлено посиленням розвитком та впровадженням результатів науково-технічного прогресу і так званою «зеленою революцією» в сільському господарстві.

Третьою фазою загострення цінного диспаритету можна вважати період від 1991 р. і до сьогодні. Основна причина – непослідовне реформування системи координат економічних відносин в агропромисловому виробництві. Як наслідок, багаторічно відпрацьовані виробничі зв'язки в АПК були порушені, а основні економічні закони його розвитку перестали функціонувати і, зокрема, найважливіший з них – закон вартості.

В сьогоденні умовах ціна, як важливий фінансово-економічний інструмент регулювання цінних взаємовідносин між учасниками АПК, не повною мірою виконує свої традиційні функції стосовно сільськогосподарських товаровиробників: стимулюючи та розподільну.

Особливості галузі є тими об'єктивними факторами, які діють не на користь аграрного сектору і якими успішно користуються його партнери по АПК. Тобто, сільське господарство виконує роль «добровільного» донора у розвитку всіх галузей національного господарства країни. Поява диспаритету в АПК завжди свідчить про перерозподіл доданої вартості на користь інших галузей, крім сільського господарства.

Вся суть сільськогосподарського виробництва не в підвищенні ефективності його діяльності, а в продовольчому забезпеченні населення на основі еквівалентного (об'єктивного) відшкодування витрат та еквівалентному розподілі прибутку між учасниками технологічного ланцюга в агропродовольчій сфері. В цьому полягає історична місія сільського господарства.

Як відомо, собівартість сільськогосподарської продукції безпосередньо формує вартість ресурсів, які господарства купляють в підприємств матеріально-технічного забезпечення. Як видно з даних таблиці 1, вартість всіх ресурсів зросла, за винятком невеликої їх кількості. Найбільше ціни зросли на паливо-мастильні матеріали: бензин в 1,5 рази, дизпаливо – в 1,6 рази.

Одні із ключових витрат – вартість придбання мінеральних добрив – також зросли: ціна азотних добрив в середньому збільшилась в 1,5 рази, калійних – в 1,3 рази, а найбільший ріст цін (у 2,6 рази) був зафіксований при купівлі фосфатних добрив. Підвищились також покупні ціни засобів захисту рослин, за винятком інсектицидів, середні ціна на які знизилась несуттєво.

Таблиця 1

Динаміка ціни придбання матеріально-технічних ресурсів та послуг для виробничих потреб сільськогосподарськими підприємствами

Вид ресурсів	Роки			2012 до 2010, раз
	2010	2011	2012	
Корми:				
комбікормові суміші для ВРХ	380,7	288,0	199,1	0,52
комбікормові суміші для свиней	269,0	225,2	286,3	1,06
комбікормові суміші для птиці	131,8	302,9	232,8	1,77
Нафтопродукти:				
бензин, т	6896,5	9344,4	10079,8	1,46
дизельне пальне, т	5250,2	8147,6	8467,1	1,61
масла мастильні, ц	1042,0	1595,3	1650,8	1,58
Мінеральні добрива:				
азотні добрива, ц	184,8	262,4	271,3	1,47
фосфатні добрива, ц	133,6	362,3	350,3	2,62
калійні добрива, ц	307,3	418,7	386,4	1,26
комплексні добрива, ц	335,0	407,4	406,5	1,21
Засоби захисту рослин і тварин:				
інсектициди, кг	186,6	196,4	180,1	0,97
фунгіциди, кг	153,9	158,5	179,9	1,17
гербіциди, кг	151,1	188,0	260,0	1,72
Сільськогосподарська техніка				
Трактори:				
потужністю 60-100 кВт	196230,4	235587,6	286595,7	1,46
потужністю понад 100 кВт	920229,5	962895,0	1062371,3	1,15
Плуги	184316,1	128092,5	272441,1	1,48
Культиватори	128744,0	184436,9	202653,6	1,57
Сівалки	227625,4	454518,2	376726,2	1,66
Комбайни зернозбиральні	1324753,3	1792044,3	1760892,5	1,33
Роботи і послуги:				
оранка, га	204,2	266,7	341,2	1,67
культивация, га	135,3	149,6	185,3	1,37
збір урожаю с/г культур, га	322,8	442,3	423,9	1,31
внесення добрив, га	144,3	172,6	195,8	1,36

Джерело: складено автором на основі [5]

У 2012 р. порівняно із 2010 р. вартість енергонасичених тракторів збільшилась в меншій мірі порівняно із тракторами нижчої потужності. Так, середня ціна придбання тракторів потужністю 60-100 кВт зросла в 1,5 рази, а більш потужних (понад 100 кВт) – в 1,2 рази.

Як видно з табличного матеріалу при виробництві продукції особливо збільшились витрати на оплату робіт і послуг сторонніх організацій. Ці витрати з розрахунку на 1 га оброблюваної площі також зросли, особливо при оранці, коли за 1 га зораної площі у 2012 р. потрібно було заплатити 341, 2 грн. проти 204,2 грн. у 2010 р. або в 1,7 рази більше.

Слід зазначити такий важливий аспект: темп зростання цін на матеріально-технічні ресурси випереджав аналогічний на сільськогосподарську продукцію. В переважній частині продукції агросектора спостерігається протилежна цінова динаміка, за якої ціни зменшились особливо по цукрових буряках, картоплі, овочах, плодово-ягідній продукції (табл. 2).

Збільшення демонструвала лише галузь зерновиробництва та сектор тваринницької галузі, за винятком молочного скотарства.

Важливо дати аналітичну оцінку динаміки вартості придбаних матеріально-технічних ресурсів, а також оплачених робіт і послуг, які надавалися сторонніми організаціями сільгоспідприємствам. Як видно з рис. 1, вартість куплених виробничих ресурсів господарствами, а також робіт і послуг значно підвищилась: із 997,7 млн. грн. до 1703,2 млн. грн. Авансовані кошти у виробництво повернулись виручкою від реалізації продукції, яка за аналізований період збільшилась із 2324,9 млн. грн. до

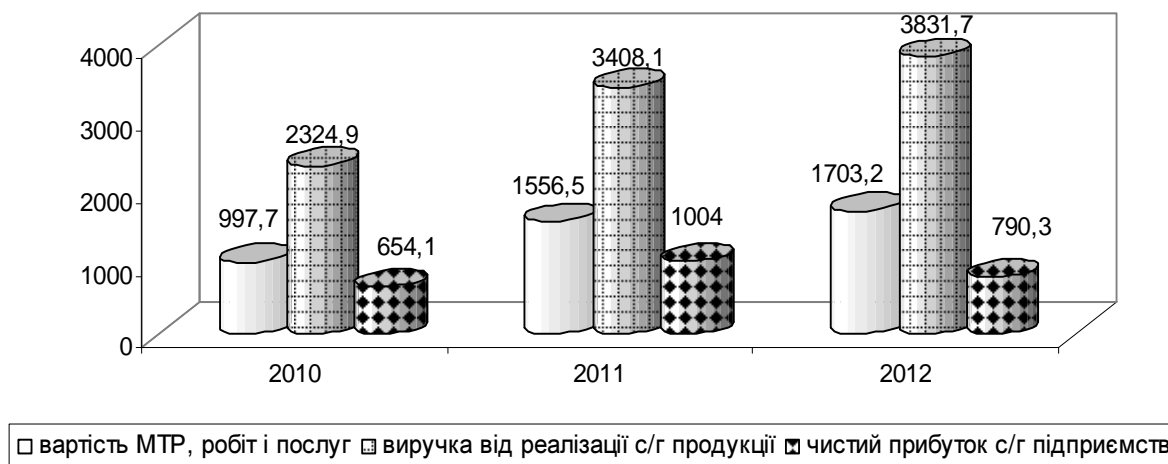
3831,7 млн. грн. Також за цей період спостерігається приріст чистого доходу від реалізації продукції сільського господарства (рис. 1).

Таблиця 2

Динаміка цін реалізації основних видів продукції в сільськогосподарських підприємствах Тернопільської області, грн./ц

Вид продукції	Рік			2012 до 2010, раз
	2010	2011	2012	
Зернові	111,8	140,8	151,4	1,35
Цукрові буряки	78,4	81,7	46,4	0,59
Картопля	188,9	283,3	146,2	0,77
Овочі	243,6	258,9	173,0	0,71
Плоди та ягоди	162,7	211,7	121,8	0,75
ВРХ (в живій вазі)	883,0	1279,3	1306,4	1,48
Свині (в живій вазі)	1190,7	1353,6	1603,3	1,35
Птиця (в живій вазі)	874,3	978,4	931,7	1,07
Молоко	280,0	254,5	270,9	0,97
Яйця (1 тис. шт.)	42,5	44,8	53,1	1,25

Джерело: складено автором на основі [5]

Рис. 1. Вартість придбаних сільськогосподарськими підприємствами матеріально-технічних ресурсів, оплачених робіт і послуг, млн. грн.

Джерело: складено автором на основі [5]

Проте слід відмітити один важливий нюанс: витрати на покупні матеріально-технічні ресурси, оплачені роботи і послуги демонструють більше зростання порівняно із аналогічним показником збільшення виручки і чистого прибутку. Збільшення даних показників буде складати відповідно 1,7 рази, 1,6 та 1,2 рази.

Співставлення структури витрат сільськогосподарських підприємств за 2010-2012 рр. вказує на те, вона не зазнала суттєвих відхилень (табл. 3). Хоча у 2012 р. порівняно із 2010 р. частка витрат на придбання паливно-мастильних матеріалів збільшилась на 2% (в тому числі дизпалива на 2,6%), сільськогосподарської техніки (тракторів) на 1%. Враховуючи фізичний знос сільськогосподарської техніки, залишається недопустимо низькою частка витрат на сільськогосподарські машини, трактори, автомобілі й обладнання.

Для розширеного відтворення пропорцій в сільськогосподарському виробництві має бути дотримана нерівність: виручка (дохід), яку аграрне підприємство отримує від продажу виробленої продукції (сировини) має перевищувати суму витрат на придбання ресурсів і послуг промислового походження, котрі придбає та споживає сільське господарство.

Відносно сприятлива кон'юнктура аграрного ринку до 2012 р. дещо пожвавила виробництво в сільськогосподарських підприємствах і дала можливість частину виручки спрямувати на оновлення основних засобів і найважливіших засобів виробництва.

Таблиця 3

Розподіл витрат сільськогосподарських підприємств Тернопільської області за групами придбаної промислової продукції, %

Вид промислової продукції	Рік			2012 до 2010, ±
	2010	2011	2012	
Промислова продукція – всього	100	100	100	
Сільськогосподарські машини і обладнання:	5,8	5,8	4,4	-1,4
для рослинництва	5,3	5,5	4,0	-1,3
тваринництва	0,5	0,3	0,4	-0,1
Вантажні автомобілі	0,2	0,7	0,0(1)	-0,2
Запчастини	1,1	0,9	0,7	-0,4
Трактори	1,9	2,3	2,9	1,0
Мінеральні добрива	30,6	32,4	29,8	-0,8
Хімічні засоби захисту рослин	5,3	3,8	4,1	-1,2
Паливно-мастильні матеріали	26,5	26,8	28,6	2,1
бензин	2,9	2,8	2,5	-0,4
дизпаливо	22,9	23,4	25,6	2,7
масла мастильні	0,7	0,6	0,6	-0,1
Комбікорми	2,3	0,5	0,8	-1,5

Джерело: складено автором на основі [5]

Не дивлячись на те, що сільськогосподарські підприємства Тернопільської області в основному купляли «б/в» сільгосптехніку, у 2012 р. порівняно із 2010 р. було зафіксовано збільшення кількості придбаних тракторів на 42 одиниці або в два рази. Натомість по вантажних автомобілях, зернозбиральних комбайнах навпаки, спостерігається зменшення закупівлі техніки (табл. 4).

Таблиця 4

Кількість придбаної сільськогосподарськими підприємствами промислової продукції для виробничих потреб в Тернопільській області

Вид промислової продукції	Рік			2012 до 2010,
	2010	2011	2012	
Вантажні автомобілі, шт.	6	28	3	-3
Трактори, шт.	41	73	83	42
Комбайни зернозбиральні, шт.	17	16	11	-6
Мінеральні добрива, тис. т	127436	152963	160259	32823
Хімічні засоби захисту рослин, кг	327117	318163	299120	-27997
Паливно-мастильні матеріали, т	47024	48431	55570	8546
бензин	4106	4462	4096	-10
дизпаливо	42303	43400	50870	8567
масла мастильні	615	568,8	604	-11
Комбікорми, т	12578,2	3009,5	5314,6	-7263,6

Джерело: складено автором на основі [5]

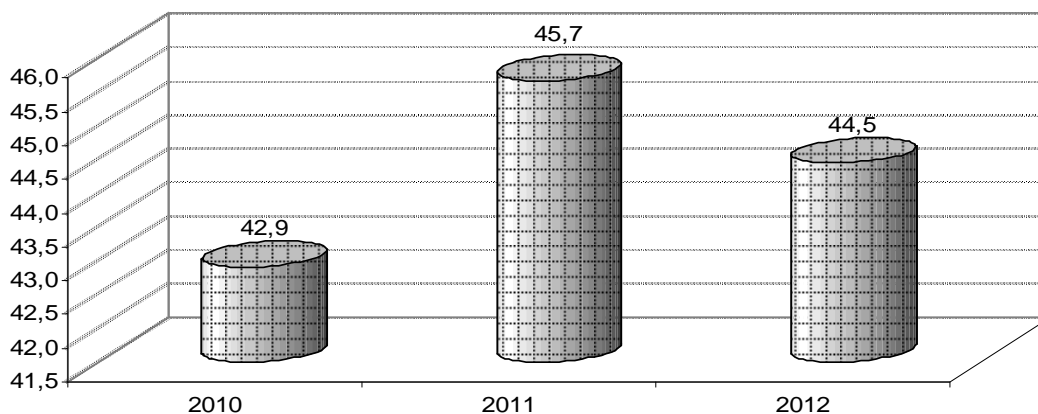
На сьогодні, а це також є характерним і для господарств регіону, сільськогосподарські підприємства щорічно списують 2,6-6,5% наявних машин, а закуповують 2,3-4,6%. Для нормального ж відтворення технічних засобів потрібно закуповувати 8-10%, а з урахуванням інноваційно-інвестиційних моделей розвитку аграрної галузі – 14-20%.

Зміни у кількості придбаної техніки відповідним чином позначились і на обсягах закупівлі інших МТР: потреба в дизпаливі збільшилась на 8,5 тис. т або 1,2 рази, а бензину зменшилась на 10 т.

Зменшення поголів'я худоби в сільськогосподарських підприємствах зумовило і зменшення обсягу закуплених комбікормів із 12,5 тис. т до 5,3 тис. т або в 2,3 рази, що, безперечно, є негативною тенденцією.

Як демонструє графічний матеріал рис. 2, сільськогосподарські підприємства за досліджуваний період децю збільшили питому вагу виручки, яка направляється на закупівлю матеріально-технічних ресурсів. Якщо у 2010 р. лише 42,9% чистого доходу спрямовувалось на дані цілі, то в 2012 р. вже 44,5%. З огляду на щорічне подорожання виробничих ресурсів для потреб сільського господарства

неважко передбачити аналогічну тенденцію на перспективу, що є важливою проблемою для сільськогосподарського виробництва.

Рис. 2. Питома вага грошової виручки, яка використовується сільгосппідприємствами для закупівлі матеріально-технічних ресурсів, %

Джерело: складено автором на основі [5]

Без завантаження виробничих потужностей підприємств сільськогосподарського машинобудування цінові взаємовідносини, в тому числі і у натуральному виразі (кількість сільськогосподарської продукції, яка необхідна для купівлі одиниці матеріально-технічних ресурсів), будуть деформованими.

Запропоновано принцип ціноутворення – пропорційний розподіл доданої вартості згідно із часткою виробничих витрат (витрат на переробку, витрати обігу) в загальній їх вартості кінцевої продукції в агропродовольчому ланцюзі. Розрахунок частки кожного учасника у загальній масі прибутку визначається шляхом ділення його виробничих витрат (переробку) на одиницю продукції на загальну суму витрат кінцевої продукції до споживання. Цю схему слід використовувати при встановленні ціни кожного учасника в продовольчому секторі АПК.

Розподіл прибутку за часткою виробничих витрат використовується при розподілі кінцевих результатів виробництва інтегрованого агропромислового об'єднання між його учасниками і є ефективним методом.

Загальна схема формування виробничої собівартості 1 ц пшениці в технологічному ланцюзі від виробництва, проміжного споживання до реалізації борошна буде виглядати наступним чином, наприклад:

- 1-ша ланка (виробництво зерна) – 60 грн.;
- 2-га ланка (зернові елеватори) – 20 грн.;
- 3-тя ланка (млин підприємства) – 26 грн.;
- 4-та ланка (роздрібна торгівля) – 10 грн.

В кінцевому підсумку загальна сума витрат на виробництво, переробку і реалізацію 1 ц борошна складе 116 грн.

Відповідно частка кожної ланки від загальної вартості витрат, ціна реалізації (без витрат на реалізацію) та рівень рентабельності виробництва по кожній ланці становитиме:

- 1-ша ланка (виробництво зерна) – 51,8% та 91 грн./ц (51,7%);
- 2-га ланка (зернові елеватори) – 17,2% та 134,4 грн./ц (21,1%);
- 3-тя ланка (млин підприємства) – 22,4% та 192,3 грн./ц (19,8%);
- 4-та ланка (роздрібна торгівля) – 8,6% та 213,1 грн./ц (5,4%).

Товаровиробник формує свій прибуток за рахунок великого обсягу реалізації продукції, проміжна ланка – за рахунок надання проміжній продукції нових споживних властивостей і прискореного обороту, а роздрібна торгівля – за рахунок прискореного обороту реалізації кінцевої продукції.

Як справедливо зазначається в дослідженнях стосовно проблем ціноутворення, діюча система цін на сільськогосподарську продукцію є неефективною й не забезпечує потрібної прибутковості виробництва, необхідної для його розширеного відтворення.

На сьогодні ціноутворення відбувається без врахування двох важливих учасників агропродовольчого ринку: товаровиробників сільгосппродукції та споживачів.

Сільськогосподарські підприємства, як виробники життєво необхідної продукції, а також споживачі, які є інвесторами галузі, опиняються в найгірших умовах. Перші реалізують свою продукцію за «демпінговими цінами», яка, пройшовши проміжне споживання, за монополю високими цінами реалізується в роздрібній мережі споживачам.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, застосування еквівалентної ціни, яка базується на двох китах ціноутворення – нормативній виробничій собівартості та питомій вазі виробничих витрат кожного учасника у загальній їх вартості в кінцевій продукції агропродовольчого ланцюга – забезпечить економічно обґрунтований розподіл вартості між його учасниками.

Для сільськогосподарських підприємств це означатиме спрямування значних фінансових потоків в агросектор, що дозволить:

- оновлювати матеріально-технічну базу сільськогосподарських підприємств згідно вимог, яка на сьогодні внаслідок цінового диспаритету є перешкодою інноваційного розвитку галузі;

- здійснювати в повному обсязі потрібні капіталовкладення у виробництво за напрямками їх спрямування;

- вирішити на кінець надзвичайну гостру проблему розвитку сільських територій та їх облаштування, що є не підйомним вантажем для місцевих органів влади;

- зменшити в разі дотування сільськогосподарських підприємств за винятком необхідного «державного дотаційного кошика», який включає витрати на проведення наукових досліджень, контроль якості продукції, покращення навколишнього середовища, компенсацію втрат внаслідок стихійних, епізоотичних лих тощо.

Бібліографічний список

1. Борхунов Н.А. Экономические модели паритетного развития сельского хозяйства. Режим доступа: <http://www.vniiesh.ru/publications/Stat/9629.html>.

2. Валентинов В.Л. Неэквивалентность межгалузевых отношений в АПК: методологические проблемы эмпирического визначення / В.Л. Валентинов // Экономика АПК. – 2008. – № 7. – С. 20-24.

3. Пасхавер Б.И. Современное состояние ценового паритета в АПК / Б.И. Пасхавер // Экономика АПК. – 2012. – №1. – С. 177-178.

4. Саблук П.Т. Экономический механизм АПК у ринковій системі господарювання / П.Т. Саблук // Экономика АПК. – 2007. – № 2. – С. 3-10.

5. Сільське господарство Тернопільської області за 2012 рік. Статистичний збірник. – Т.: Тернопільське ГУС, 2013. – 223 с.

6. Ушачев И.Г. Паритетность и воспроизводство экономических отношений в агропромышленном комплексе / И.Г. Ушачев, Э.А. Сагайдак // Экономика АПК. – 2007. – № 7. – С. 24-27.

7. Хорунжий М.И. Организация агропромышленного комплекса : учебник / М.И. Хорунжий. – К. : КНЕУ, 2001. – 382 с.

8. Шпикуляк О.Г. Проблемы экономических отношений в механизме ценообразования аграрного рынка / О.Г. Шпикуляк // Экономика АПК. – 2009. – № 10. – С. 77-82.

9. Шпичак О.М. Теоретико-методологические аспекты ценообразования на сельскохозяйственную продукцию / О.М. Шпичак // Экономика АПК. – 2012. – № 8. – С. 3-10.

References

1. Borkhunov, N.A., "Economic models of parity Agriculture Development", available at: <http://vniiesh.ru/publications/Stat/9629.html>.

2. Valentynov, V.L. (2008), "Non-equivalence of interbranch relations in the agro-industrial complex: methodological problems of empirical determination", *Ekonomika APK*, no. 7, pp. 20-24.

3. Paskhaver, B.Y. (2012), "Modern state of price parity in agriculture", *Ekonomika APK*, no. 1, pp. 177-178.

4. Sabluk, P.T. (2007), "The economic mechanism APC in a market economic system", *Ekonomika APK*, no. 2, pp. 3-10.

5. Agriculture Ternopil Oblast, in 2012 (2013), Statistical Yearbook, Ternopil HUS, 223 p.

6. Ushachev, I.G. (2007), "Parity and reproduction of economic relations in agro-industrial complex", *Ekonomika APK*, no. 7, pp. 24-27.

7. Khorunzhiy, M.Y. (2001), *Organizaciia agropromyslovoho kompleksu* [Organization of agroindustrial complex], KNEU, Kyiv, Ukraine 382 p.

8. Shpykuliak, O.H. (2009), "Problems of economic relations in the agricultural market pricing mechanism", *Ekonomika APK*, no. 10, pp. 77-82.

9. Shpychak, O.M. (2012), "Theoretical and methodological aspects of pricing on agricultural products", *Ekonomika APK*, no. 8, pp. 3-10.

Горлачук О.А. ЦІНОВІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Мета. Метою статті є дослідження взаємообумовленості стану і розвитку цінових відносин між учасниками АПК та ефективності сільськогосподарського виробництва на регіональному рівні.

Методика дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові праці вчених-економістів та економічні і соціальні закони розвитку. Під час дослідження було використано: діалектичний метод, системний метод – при вивченні нееквівалентності відносин; метод аналізу, синтезу, порівняльного аналізу, абстрактно-логічний – при дослідженні сучасного стану цінових відносин сільськогосподарських підприємств із партнерами III сфери АПК.

Результати. Досліджено сучасний стан цінових відносин сільськогосподарських підприємств із партнерами III сфери АПК на регіональному рівні та сукупність факторів, що здійснюють вплив на ефективність агровиробництва. Запропоновано принцип ціноутворення – пропорційний розподіл доданої вартості згідно із часткою виробничих витрат (витрат на переробку, витрати обігу) в загальній їх вартості кінцевої продукції в агропродовольчому ланцюзі.

Наукова новизна. Запропоновано використання еквівалентної ціни, яка розраховується за прикладом цінових відносин учасників інтегрованого агропромислового формування.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані для збалансування економічних відносин сільськогосподарських підприємств із підприємствами переробної сфери АПК в умовах регіону. Це забезпечить підвищення ефективності виробництва в агросекторі та, відповідно, процеси його розширеного відтворення.

Ключові слова: цінові взаємовідносини, ціна, виробничі витрати, еквівалентність взаємовідносин, ефективність.

Horlachuk O.A. PRICE RELATIONSHIPS AND EFFICIENCY OF AGRICULTURAL PRODUCTION IN THE REGION

Purpose. The aim of the paper is to study the interdependence of the state and development of price relations and the efficiency of agricultural production at the regional level.

Methodology of research. Theoretical and methodological basis of the study is scientific work of economists and economic and social laws of development. During the study, we used the dialectical method, a systematic method for the study of non-equivalence relations, method of analysis, synthesis, comparative analysis, abstract and logical – in the study of the modern state price relations of agricultural enterprises with the partners III areas AIC.

Findings. Investigated the current state of price relationships of agricultural enterprises partners with third sphere AIC at the regional level and aggregate of factors influencing on the efficiency agrarian production. The proposed principle of pricing - proportional distribution value added according to the proportion of production costs (expenses for processing, distribution costs) in their total cost of the final product in the agro-food chain.

Originality. The proposed use an equivalent price, calculated by the example of price relations participants the integrated agroindustrialforming.

Practical. The research results can be used to balancing the of economic relations of agricultural enterprises with enterprises of the processing sector agribusiness in conditions of the region. This would increase production efficiency in the agricultural sector and, consequently, the process of expanded reproduction.

Key words: price relationship, price, production costs, equivalence relations, effectiveness.

Горлачук О.А. ЦЕНОВЫЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА В РЕГИОНЕ

Цель. Целью статьи является исследование взаимообусловленности состояния и развития ценовых отношений и эффективности сельскохозяйственного производства на региональном уровне.

Методика исследования. Теоретико-методологической основой исследования являются научные труды ученых-экономистов и экономические и социальные законы развития. В ходе исследования были использованы диалектический метод, системный метод при изучении неэквивалентности отношений, метод анализа-синтеза, сравнительного анализа, абстрактно-логический – при исследовании современного состояния ценовых отношений сельскохозяйственных предприятий с партнерами III сферы АПК.

Результаты. Исследовано современное состояние ценовых отношений сельскохозяйственных предприятий с партнерами III сферы АПК на региональном уровне и совокупность факторов, оказывающих влияние на эффективность агропроизводства. Предложен принцип ценообразования – пропорциональное распределение добавленной стоимости соответственно с долей производственных затрат (расходов на переработку, издержки обращения) в общей их стоимости конечной продукции в агропродовольственной цепи.

Научная новизна. Предложено использование эквивалентной цены, которая рассчитывается по примеру ценовых отношений участников интегрированного агропромышленного формирования.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть использованы для сбалансирования экономических отношений сельскохозяйственных предприятий с предприятиями перерабатывающей сферы АПК в условиях региона. Это обеспечит повышение эффективности производства в агросекторе и, соответственно, процессы его расширенного воспроизводства.

Ключевые слова: ценовые взаимоотношения, цена, производственные расходы, эквивалентность взаимоотношений, эффективность.